

Eloa ja intoa ruotsin opiskeluun

Suomalaisnuorten laimea into opiskella ja käyttää ruotsia on tuttu ilmiö niin ruotsinopettajille kuin osaavaa työvoimaa etsiville työnantajille. Kouluissa opiskelijat pitävät välillä kovaakin ääntä innottomuudestaan. Osaamisvajeeseen reagoitiin hallitustasolla, kun vuonna 2022 lanseerattiin *Toisen kotimaisen kielen kehittämisohjelma* kansalliskielten oppimisen vahvistamiseksi. Opetushallitus tarjosi työhön rahoitusta, mistä sai alkunsa SASKY koulutuskuntayhtymän ja Koulutuskeskus Salpauksen Våga tala svenska! -hanke. Hankkeen ydinajatuksena oli nostaa esiin ruotsin kielen merkitystä elävänä kielenä, jonka osaaminen on merkityksellistä ja joka sekä luo mahdollisuuksia että tuo lisäarvoa elämän eri osa-alueille. Oppimisen tueksi haluttiin tarjota kielen opiskelun ja käytön mahdollisuuksia ja toisaalta syventää yhteistyötä opettajien välillä, jotka näitä mahdollisuuksia toteuttavat. Toimintaa ohjaamaan muotoutuivat seuraavat työpaketit:

- 1) Motivoivien opetusmenetelmien kehittäminen
- 2) Ruotsin kielen kytkeminen kansainvälisyystoimintaan ja
- 3) Verkostojen luominen, vahvistaminen ja osaamisen jakaminen.

Hankkeen aluksi pohdittiin opiskelijoiden motivaatiota: mitkä ovat heidän syitänsä opiskella ruotsia ja minkälainen opiskelu tuntuu mielekkäältä. Opiskelijoille tehdyn motivaatiokartoituksen perusteella ylivoimaisesti tärkein opiskelumotivaattori oli kurssin läpäisy ja sen jälkeen kurssiarvosana. Kielen ”viihdekäyttö” tai opiskelun mielekkyys eivät näyttäytyneet kovin tärkeinä tekijöinä. Koulutuksen järjestäjät toimivat vahvasti suomenkielisillä alueilla. Vähemmistössä olivat ne opiskelijat, jotka uskoivat, että ruotsin osaaminen edesauttaisi työllistymistä tai antaisi kilpailuetua työmarkkinoilla tai vapaa-ajalla. Vaikutti selvältä, että olisi tärkeää vahvistaa opiskelijoiden kosketusta aitoihin kielenkäyttötilanteisiin ja ruotsinkieliseen maailmaan.

Elämyksiä ja yhteisöllisyyttä oppimiseen

Kieltä ja kulttuuriympäristöjä on nykyteknologian avulla helppo tuoda luokkaan ja opiskelijoiden arkeen. Hankkeessa lähdettiin tavoittelemaan digiyhteistyötä ruotsinkielisen partnerin kanssa. SASKYN aiemmassa Erasmus+-rahoitteisessa Digital Futures -hankkeessa on luotu malli tehokkaaseen digiyhteistyöhön, joka nyt käännettiin ruotsiksi, jotta yhteistyötoiveista olisi helppo viestiä kohdekielellä. Kontakteja viriteltiin eri väylissä ruotsinkielisten oppilaitosten kanssa niin kotimaassa kuin Ruotsissakin. Käytännön haasteiden vuoksi hankkeen päättyessä ei vielä päästy konkretiaan, mutta kuten edellä mainitussa hankkeessa opittiin, uskomme huolellisen pohjatyon johtavan lopulta laadukkaaseen tulokseen, vaikka se ottaisi aikansa. Ajatuksena on, että kotikansainvälistyminen digiyhteistyön kautta poikisi tulevaisuudessa opiskelijoiden keskuudessa innostusta suunnata koulutus- ja työelämäjaksoille ruotsinkielisille alueille ja motivoisi myös kielen opiskeluun.

Yhteistyökuvioiden ollessa vielä muotoutumisvaiheessa keskityimme tarkastelemaan ja kehittämään itse kielenopetusta oppilaitoksissa. Hankkeessa toimivat ruotsinopettajat tekivät ryhmissään erilaisia kokeiluja, joista mainittakoon some-seurantatehtävä, VR-lasien käyttö opetuksessa ja koulutuksen järjestäjien yhteinen opiskelijatapahtuma. Some-seurantatehtävän ydin oli valita itseä kiinnostava sosiaalisen median vaikuttaja, seurata hänen tekemäänsä sisältöä ja analysoida sitä opettajan ohjeistuksen mukaisesti. Palautteen perusteella tehtävä oli mielekäs, vaikka sen eteneminen vaatiikin opettajalta aktiivista muistuttelua. VR-lasit ja niihin liittyvä ohjeistus saatiin kokeiluun Svenska

Nu -verkoston kautta. VR-lasien avulla opiskelija voi harjoitella tosielämän tilanteita eri kielellä virtuaalimaailmassa. Tälläkin harjoitteella oli kannattajansa. Opettajat puntaroivat aktiviteettien hyötysuhdetta entuudestaan niukoissa lähituntiraameissa. Palautteen perusteella useimmat aktiviteetit sykehdyttivät joitakin opiskelijoita, tuntuivat ihan mukavilta useimmista ja herättivät vastustusta muutamissa. Vahva panostus yksittäisiin harjoitteisiin lohkaisee aimo siivun opetuskokonaisuudesta. Opettajan harkittavaksi jää: Vahvistavatko elämykselliset harjoitukset motivaatiota ja oppimista riittävästi suhteessa käytettyyn aikaan?

Hankkeen opiskelijatapahtuma järjestettiin 9.10.2024 Saskyn ja Salpauksen yhteistyössä. Teemana oli nostaa esiin ruotsin osaamisen merkitystä ja höystää sitä yhteisellä tekemisellä. Tapahtuma toteutettiin Teamsissa ja siihen osallistuttiin luokasta opettajan johdolla. Ensin kuultiin Santeri Helinheimo-Mäntylän puheenvuoro. Hän kertoi, millaista suomenkielisen näyttelijän on ollut lähteä näyttelemään ruotsiksi. Puheenvuoron mahdollisti Svenska Nu -verkosto. Tauon jälkeen ryhmillä oli mahdollisuus osallistua verkossa Quizlet Live -visailuun, jossa tunnistettiin ruotsinkielisiä sanontoja joko yksin tai kaverin kanssa. Pelissä oli osallistujia Saskyn ja Salpauksen eri yksiköistä. Saadun palautteen perusteella tapahtuma toi myönteistä vaihtelua opiskeluun ja sisältö oli rohkaisevaa ja toisaalta aktivoivaa.

Treenistä varmuutta vuorovaikutukseen

Toimintatapoja testailtaessa oli selvää se minkä jokainen opettaja tietää entuudestaan: Opiskelijat ovat erilaisia ja motivoituvat erilaisista materiaaleista ja oppimistilanteista. Toiminnalliset lähestymistavat olivat hauskoja ja saivat kannatusta, mutta niiden ohella kaivattiin perinteistä riittävän selkeää ja yksinkertaista perusasioiden harjoittelua. Osa opiskelijoista toivoo, että repussa olisi riittävä valmius käyttää kieltä ennen kuin on luontevaa hypätä vuorovaikutustilanteeseen esimerkiksi virtuaalimaailmassa. Lähiopetustunnit ovat tunnetusti niukat ja verkossa olevat materiaalit usein joko hajallaan tai ne edellyttävät opiskelijalta kykyä ottaa sanastoa ja kielen rakenteita haltuun kovin itsenäisesti. Aloimme kehittää Moodle-kurssia, joka tarjoaisi opiskelijalle johdonmukaisesti etenevää drillaavaa materiaalia ja joka sopisi ruotsin valinnaiskurssin tavoitteisiin.

Salpauksessa on ollut tarjolla asiakaspalveluun painottuva ruotsin valinnaiskurssi. Koska asiakaspalvelutilanteet eri muodoissaan tulevat vastaan käytännössä jokaisessa ammatissa joko ammattilaisen tai asiakkaan näkökulmasta, saimme Salpauksen kurssista erinomaisen pohjan jatkojalostusta varten. Kurssi sisältää paljon itsensä tarkastavaa materiaalia. Erityisen tärkeänä pidimme kuullun ymmärtämisen ja puheen harjoittelua perusfraasien tasolla. Kurssi sisältääkin runsaasti toiminnallista H5P-sisältöä, jonka avulla opiskelija voi kuunnella keskeisiä asiakaspalvelulauseita ja harjoitella ääntämään niitä niin että saa välittömän palautteen puheensa ymmärrettävyydestä. Sana- ja lausetasolta edetään kohti kokonaisia asiakaspalvelutilanteita.

Hankkeen tuotoksiin sisältyvät lisäksi Salpauksen opiskelijoiden ja opettajien yhteistyönä toteutetut sanakortit, joihin on käännetty liiketoiminnan alan sanastoa ruotsiksi ja englanniksi. Sana on kuvattu ja selitetty suomeksi niin, että sen sisäistäminen helpottuu myös suomea vieraana kielenä opettelevalle. Kortit voi tulostaa seinälle tai pienemmässä koossa opiskelijakäyttöön.

Ammattilaiset yhteistyössä

Moodle-kurssia työstettiin itsenäisen työn ohella hanketoimijoiden kesken verkossa, mikä vahvisti niin opettajien välistä yhteistyötä itsessään kuin teknisen osaamisen jakamista H5P-ratkaisuja tehtäessä.

Kaikilla toimijoilla oli entuudestaan osaamista H5P-työkaluihin liittyen, mutta koska työkaluja on niin paljon, jokainen pystyi jakamaan tietotaitoa, josta muut hyötyivät. Hankkeen työpaketteihin kirjattu *Verkostojen luominen, vahvistaminen ja osaamisen jakaminen* toteutui siis jo tässä yhteisessä työskentelyssä, minkä lisäksi pääsimme jakamaan koulutuksen järjestäjien hyviä käytäntöjä. Koulutuskeskus Salpauksessa on aktiivinen ruotsinopettajien tiimi, joka tapaa säännöllisesti ja tekee jatkuvaa kehittämistyötä. Saskyn tiimit on muodostettu eri periaatteella, mutta saskylaisetkin pääsivät mukaan Salpauksen kokoontumisiin tutustumaan ihmisiin ja käytäntöihin sekä järjestivät itse tapaamisia ruotsinopettajien kesken. Näin ollen yhteistyö myös saskylaisten kesken vahvistui.

Hanketyö huipentui Tampereen Lapland Hotelsissa 15.11.2024 järjestettyyn hankkeen päätösseminaariin, johon saimme kutsua digipedagogisen asiantuntijan Matleena Laakson kertomaan H5P-työkalun käytöstä sekä kollegoita eri koulutuksen järjestäjiltä työstämään omia H5P-materiaalejaan ja keskustelemaan kielipedagogiikasta. Myös seminaarissa heräsi vahva jakamisen ilmapiiri, kun osallistujilla oli kokemusta eri tavoista toteuttaa tehtäviä ja ratkaista niihin liittyviä haasteita.

Våga tala svenska! -hankkeessa syntyi runsaasti vuorovaikutusta ruotsin kielen äärellä. Toimijoiden yhteistyössä tehtiin pedagogisia ja didaktisia oivalluksia ja saimme olla yhteydessä mielenkiintoisiin koulutuksenjärjestäjiin. Viestintä opiskelijoiden kanssa toi ymmärrystä ja näkökulmia. Tuloksia saatiin levittää Opetushallituksen seminaarissa, jolloin pääsimme osaksi valtakunnallista keskustelua, ja edelleen saamme levittää luomaamme materiaalia opetuksen kehittämiseksi. Jos kuulemmekin arjessa paljon innottomuudesta opiskella ruotsia, on hankkeen puitteissa pidetty vahvasti ääntä ruotsin kielen osaamisen merkityksen puolesta.

SASKY koulutuskuntayhtymän ja Koulutuskeskus Salpauksen toteuttamaa Våga tala svenska! -hanketta (29.5.2023 – 31.12.2024) on rahoittanut Opetushallitus.

Våga tala svenska! -hankkeen tuotokset ovat vapaasti ladattavissa aoe.fi-sivustolta tammikuusta 2025 alkaen.

Hanketoimijat:

SASKY koulutuskuntayhtymä – Sanna Nylund, hankekoordinaattori, Anna-Leena Haapala, Henna Huhtanen

Koulutuskeskus Salpaus – Anne Siltanen, Inkeri Nikander, Jenni Piskonen

Opiskelijatapahtuman kuvaus:

Sasky ja Salpaus järjestivät 9.10.2024 opiskelijatapahtuman, jossa keskityttiin pohtimaan ruotsin osaamisen merkitystä. Lisäksi tarjolla oli yhteistä tekemistä ruotsin kielen äärellä. Tapahtuma toteutettiin Teamsissa ja siihen osallistuttiin luokasta opettajan johdolla. Klo 9–10 kuultiin Santeri Helinheimo-Mäntylän puheenvuoro ja tauon jälkeen noin klo 10–11 oli yhteisen tekemisen aika.

Santeri Helinheimo-Mäntylä on taustaltaan suomenkielinen muusikko ja näyttelijä, joka päätyi näyttelemään ruotsiksi kaksikielisessä työympäristössä. Santeri jakoi ajatuksiaan ja kokemuksiaan polun varrelta ja rohkaisi opiskelijoita olemaan avoimia elämän mahdollisuuksille, vaikkei heti aluksi kokisikaan osaavansa paljoa. Santerin esityksen mahdollisti Svenska Nu -verkosto, joka tarjoaa ilmaista sisältöä eri kouluasteille.

Tauon jälkeen ryhmillä oli mahdollisuus osallistua verkossa Quizlet Live -visailuun. Materiaaliin oli kerätty ruotsinkielisiä sanontoja, jotka eivät olleet opiskelijoille välttämättä entuudestaan tuttuja. Opiskelijat liittyivät visailuun omilta laitteiltaan yksin tai kaverin kanssa. Pelin idea on valita omalta näytöltä ruotsinkielistä ilmausta vastaava suomennos eri vaihtoehtojen joukosta. Väärä vastaus nollaa pistesaldon. Nopeimmin 12 pistettä kerännyt on kierroksen voittaja. Opettajilta tulleen palautteen perusteella opiskelijat tekivät luokissa yhteistyötä avatakseen sanontojen merkitystä. Myönteistä palautetta tuli myös siitä, että visailussa oli mukana opiskelijoita toisista oppilaitoksista.

Lisäksi opiskelijoille tarjottiin mahdollisuus tehdä juliste aiheesta *Varför svenska?* Tähän työmuotoon opettajat ryhmineen tai yksittäiset opiskelijat eivät juuri tarttuneet.

Halusimme saada opiskelijatapahtumaan matalalla kynnyksellä osallistujia eri yksiköistä, jotka ovat maantieteellisesti kovin etäällä toisistaan. Fyysinen liikkuminen olisi vaatinut sekä aikaa että rahaa. Niinpä toteutimme tapahtuman Teams-yhteydellä, jolloin ryhmät saattoivat osallistua itselle sopivaan osuuteen. Ryhmiä tulikin linjoille vähän eri aikoina ja eri mittaisiksi ajoiksi esimerkiksi oppituntien sijoittelusta riippuen. Saadun palautteen perusteella tapahtuma toi myönteistä vaihtelua opiskeluun ja sisältö oli rohkaisevaa ja toisaalta aktivoivaa. Tapahtumakonsepti on varsin kustannustehokas ja sitä mitä ilmeisimmin kannattaa hyödyntää myöhemminkin.

Tiivistelmä: Sasky ja Salpaus järjestivät 9.10.2024 opiskelijatapahtuman, jossa keskityttiin pohtimaan ruotsin osaamisen merkitystä. Tapahtuma toteutettiin Teamsissa ja siihen osallistuttiin luokasta opettajan johdolla. Ensin kuultiin Santeri Helinheimo-Mäntylän puheenvuoro. Hän kertoi millaista suomenkielisen näyttelijän on ollut lähteä näyttelemään ruotsiksi. Puheenvuoron mahdollisti Svenska Nu -verkosto. Tauon jälkeen ryhmillä oli mahdollisuus osallistua verkossa Quizlet Live -visailuun, jossa tunnistettiin ruotsinkielisiä sanontoja joko yksin tai kaverin kanssa. Pelissä oli osallistujia Saskyn ja Salpauksen eri yksiköistä. Saadun palautteen perusteella tapahtuma toi myönteistä vaihtelua opiskeluun ja sisältö oli rohkaisevaa ja toisaalta aktivoivaa.